

wzrostu gospodarki socjalistycznej znajdują pełne odbicie w charakterze i kierunkach popytu na siłę roboczą. Dynamika i struktura zatrudnienia podlegają również ciągłym zmianom pod wpływem różnorodnych czynników. Obok zmian o charakterze przejściowym, powstających wskutek wahań sezonowych, występują zmiany bardziej trwałe, o wyraźnie zarysowujących się tendencjach, wynikających z kierunków rozwoju sił wytwórczych, sytuacji demograficznej i ustroju społeczno-politycznego.

Celem niniejszego artykułu jest zobrazowanie przemian zachodzących na lubelskim rynku pracy na tle czynników, które rzutują na kształtowanie się podaży i popytu na siłę roboczą. W opracowaniu zwrócono szczególną uwagę na dynamikę i zmiany struktury zatrudnienia w mieście Lublinie w latach 1965—1975. Wymagało to możliwie najszerszego wykorzystania materiałów statystycznych w celu zanalizowania zjawisk ilościowych, związanych z całokształtem zagadnień dotyczących rynku pracy. Podstawowe źródło materiałów statystycznych stanowiły dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Lublinie. Obok tego korzystano z ogólnie dostępnych roczników statystycznych.

DYNAMIKA ZATRUDNIENIA W LATACH 1965—1975

Okres 1965—1975 jest jednym z etapów przekształceń struktury gospodarczej i oblicza Lublina. Głównym kierunkiem gospodarczego rozwoju miasta w wymienionym wyżej okresie była rekonstrukcja i modernizacja przemysłu maszynowego, materiałów budowlanych i rolno-spożywczego. Rozwój gospodarczy Lublina postępował równoległe z wszechstronnym zapewnieniem poprawy warunków życia ludności. Do najważniejszych inwestycji oddanych do użytku na terenie miasta Lublina w okresie 1965—1975 należy zaliczyć ¹:

a) uruchomienie nowej centrali telefonicznej;

b) przekazanie do eksploatacji największego w województwie lubelskim zakładu produkcji budowlanych elementów żelbetowych o rocznej zdolności 41,5 tys. m³; w 1973 roku w wyniku usprawnień organizacyjnych wyprodukowano tu 51,1 tys. m³ wyrobów;

c) uruchomienie zmodernizowanego wydziału drobiarskiego oraz nowo wybudowanego wydziału masy jajowej (łączne nakłady inwestycyjne 26 mln zł); zdolność przerobu drobiu wynosi 7 tys. ton rocznie, a produkcji masy jajowej 1800 ton z 42 mln sztuk jaj; zakłady jajczarsko-drobiarskie w Lublinie są największe w województwie, zatrudniają ponad 550 osób;

¹ *Lubelszczyzna 1944—1974*, Lublin 1974, s. 112—119.

d) przekazanie do użytku ośrodka turystyki motorowej, wyposażonego w stację obsługi samochodów na 15 stanowisk; kubatura ogólna obiektów ośrodka wynosi 27,6 tys. m³, nakłady inwestycyjne 37,2 mln zł, w 1973 r. w ośrodku zatrudnionych było 270 pracowników;

e) budowa stacji rozrządowej na Tatarach — jednej z największych inwestycji kolejowych w Polsce, której koszt określony jest na 1,5 mld zł;

f) uruchomienie produkcji w nowym zakładzie — Spółdzielni Pracy „Permedia”, w dzielnicy Majdan Tatarski; spółdzielnia ta jest jedynym w Polsce producentem barwników i pigmentów nieorganicznych oraz nośników do chromatografii gazowej;

g) przekazanie do eksploatacji w dzielnicy Bursaki zakładu mleczarskiego, wybudowanego kosztem 110 mln zł, o dobowej zdolności przerobowej 160 tys. litrów mleka; zakład ten może dostarczać na zaopatrzenie Lublina w ciągu doby 118 tys. litrów mleka spożywczego, 560 kg śmietany, 400 kg twarogu, 1600 kg masła, 3—4 ton serków homogenizowanych;

h) rozpoczęcie budowy Lubelskiego Zagłębia Węglowego, jednego z najbogatszych w Europie, o zasobach 40 mld ton; w oparciu o te złoża powstaje w okolicach Lublina nowy okręg przemysłowy o znaczeniu krajowym;

i) przekazanie do eksploatacji w Fabryce Samochodów Ciężarowych w Lublinie kołowni o rocznej zdolności produkcyjnej 600 tys. sztuk kół na zaopatrzenie krajowego przemysłu motoryzacyjnego oraz na eksport;

j) rozpoczęcie produkcji mrożonek w nowo wybudowanej Chłodni Składowej w Lublinie; zakład ten wyposażony został w urządzenia i maszyny importowane z USA, wielkość docelowej produkcji wynosi 5 tys. ton różnego rodzaju mrożonek, głównie owocowo-warzywnych.

W latach 1965—1975 gospodarkę miasta Lublina charakteryzował więc dynamiczny rozwój stwarzający duże zapotrzebowanie na siłę roboczą. Równocześnie obserwuje się znaczny wzrost liczby ludności zamieszkałej w Lublinie. Tabela 1 przedstawia ludność m. Lublina z podziałem na wiek i płeć w latach 1965—1975.

Średnioroczne tempo wzrostu liczby ludności m. Lublina w latach 1965—1975 wynosiło 2,74%, przy czym tempo wzrostu liczby mężczyzn było niższe niż kobiet (wskaźniki wynoszą odpowiednio: 2,69% i 2,79%). Należy zwrócić uwagę na fakt, że średnioroczne tempo wzrostu ogółu ludności w Polsce zarówno mężczyzn, jak i kobiet — w badanym okresie było znacznie niższe niż w Lublinie. Wskaźniki średniorocznego tempa wzrostu liczby ludności w całym kraju były bowiem równe: 0,53% (ludność ogółem), 0,50% (mężczyźni) i 0,55% (kobiety).

Tab. 1. Ludność Lublina z podziałem na płeć i wiek w latach 1960—1975
 Population of the town of Lublin by sex and age in 1960—1975

Klasy wieku	Ogółem						Mężczyźni			Kobiety		
	1960		1970		1975		1960		1970		1975	
	1960	1970	1970	1975	1975	1960	1970	1970	1975	1975	1960	1970
Ogółem	181 304	235 937	271 928	85 401	110 715	126 865	95 903	125 222	145 063	25 607	24 139	26 470
Poniżej 15	52 028	49 258	54 097	26 421	25 119	27 627	8 608	15 697	10 781	8 608	15 697	10 781
15—19	17 125	30 851	21 476	8 517	15 154	10 695	8 744	15 660	20 810	8 744	15 660	20 810
20—24	15 550	28 560	38 434	6 806	12 900	17 624	8 744	15 660	20 810	8 744	15 660	20 810
25—39	44 861	51 634	69 436	22 197	25 034	32 705	22 664	26 600	36 731	22 664	26 600	36 731
40—54	27 251	38 983	48 136	12 261	18 689	23 167	14 990	20 294	24 969	14 990	20 294	24 969
55—59	7 842	9 304	8 595	3 264	3 979	3 660	4 578	5 325	4 935	4 578	5 325	4 935
60—64	6 253	9 394	9 207	2 383	3 765	3 732	3 870	5 629	5 475	3 870	5 629	5 475
65 i więcej	10 394	17 953	22 547	3 552	6 075	7 655	6 842	11 878	14 892	6 842	11 878	14 892

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Spisów Powszechnych 1960 i 1970 oraz materiałów Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Lublinie.

Na rynku pracy istotna jest jednak nie liczba ludności ogółem, ale liczba ludności w wieku produkcyjnym.² Dynamika wzrostu męskiej siły roboczej w wieku produkcyjnym w m. Lublinie była wyższa niż kobiecej. Średnioroczne tempa wzrostu wynoszą bowiem odpowiednio: 3,6% oraz 3,52%, przy czym analogiczne wskaźniki dla kraju są równe: 1,17% (dla mężczyzn) i 0,97% (dla kobiet).³

Dynamiczny rozwój gospodarczy oraz ludnościowy m. Lublina, jaki dokonywał się w omawianym okresie, prowadził do ilościowych i jakościowych przeobrażeń w zatrudnieniu. Zatrudnienie w gospodarce społecznej m. Lublina w końcu 1975 r. wynosiło 141 tys. osób i było o około 50 tys. osób wyższe aniżeli w 1965 r. Dynamikę zatrudnienia w m. Lublinie w latach 1965—1975 obrazuje tabela 2.

Tab. 2. Zatrudnienie w gospodarce społecznej miasta Lublina w latach 1965—1975 (stan na dzień 31 grudnia)

Employment in socialized economy in Lublin in 1965—1975 (state on December 31)

Lata	Zatrudnienie w tysiącach			Indeksy jednopodstawowe (1965=100)		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
1965	91,4	56,9	34,5	100,0	100,0	100,0
1966	98,5	60,6	37,9	107,8	106,5	109,9
1967	104,2	63,4	40,8	114,0	111,4	118,3
1968	106,5	63,8	42,7	116,5	112,1	123,8
1969	109,6	65,0	44,6	119,9	114,2	129,3
1970	112,4	66,2	46,2	123,0	116,3	133,9
1971	118,4	69,1	49,3	129,5	121,4	142,9
1972	124,5	72,3	52,2	136,2	127,1	151,3
1973	131,2	75,1	56,1	143,5	132,0	162,6
1974	136,9	77,4	59,5	149,8	136,0	172,5
1975	141,0	79,2	61,8	154,3	139,2	179,1

Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Lublinie; obliczenia własne.

Jak wynika z tabeli 2 zatrudnienie ogółem w gospodarce społecznej m. Lublina w latach 1965—1975 wzrosło o 54,3%. Tak wysoki wzrost zatrudnienia w m. Lublinie był spowodowany znacznym wzrostem aktywności zawodowej kobiet. Średnioroczne tempo zatrudnienia kobiet w m. Lublinie w latach 1965—1975 wynosiło 5,99%, podczas gdy mężczyzn tylko 3,35%. Analogiczne wskaźniki dla kraju — w badanym okresie — wynosiły: 3,14% (dla kobiet), a dla mężczyzn — 1,28%. Systematyczny wzrost zatrudnienia w m. Lublinie był skutkiem przemian społeczno-gospodarczych. W okresie tym powstały nowe zakłady przemysłowe, niektóre

² Jako granicę wieku produkcyjnego przyjęto: dla mężczyzn 18—64 lata, dla kobiet 18—59 lat.

³ Por. *Mały rocznik statystyczny GUS 1977*, Warszawa 1977, s. 27.

obiekty poważnie rozbudowano. Wszystko to stworzyło zapotrzebowanie na siłę roboczą.

Analizując rozwój zatrudnienia w Lublinie w latach 1965—1975 stwierdzić należy, że tendencja rozwojowa tego zjawiska wyraża się za pomocą funkcji liniowej:

$$Y_t = a + bt + e_t \quad (1)$$

gdzie: Y_t — zatrudnienie w okresie t ,

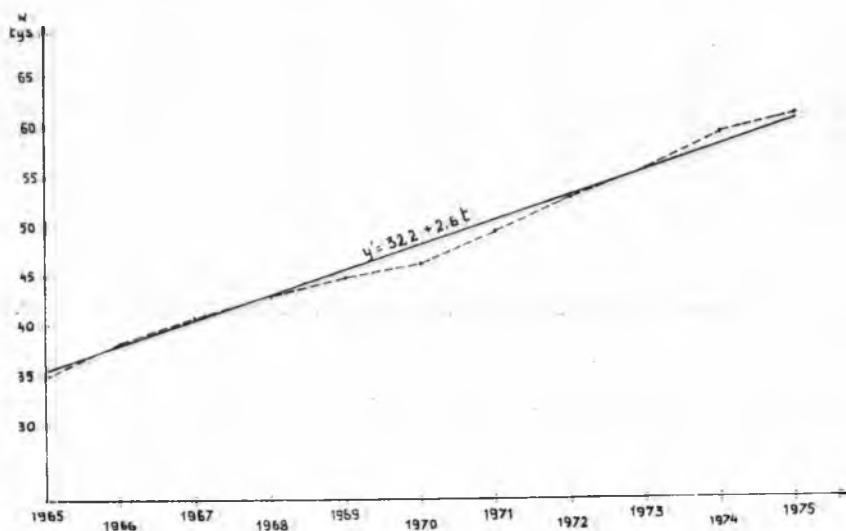
t — zmienna czasowa,

a, b — parametry strukturalne,

e_t — odchylenia wartości Y_t od wartości wynikających z oszacowanej funkcji trendu $Y_t' = a + bt$.

Tendencję rozwojową zatrudnienia ogółem oraz w podziale na płeć w mieście Lublinie w latach 1965—1975 przedstawiają ryciny: 1, 2, 3.

Na uwagę zasługuje fakt, że zarówno parametry strukturalne, jak i parametry struktury stochastycznej funkcji liniowej o postaci (1) zostały wyznaczone za pomocą przekształconych wzorów, a mianowicie ⁴:

Ryc. 1. Tendencja rozwojowa zatrudnienia ogółem w m. Lublinie w latach 1965—1975 (źródło: tabela 2)

Developmental tendency of overall employment in Lublin in the years 1965—1975 (see: Tab. 2)

⁴ Wzory te zostały wyprowadzone przez Tadeusza Grabińskiego i S. Wydy-musa z Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Por.: *Szacowanie liniowych funkcji trendu metodą najmniejszych kwadratów przy pomocy wzorów uproszczonych*, „Wiadomości Statystyczne”, 1975, nr 4, s. 20—21.

$$b = \frac{12 \sum_{i=1}^n Y_i t_i}{n^3 - n} - \frac{6 \sum_{i=1}^n Y_i}{n^2 - n} \quad (2)$$

oraz

$$a = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{n} - b \cdot \frac{n+1}{2} \quad (3)$$

Błędy ocen parametrów a i b zostały natomiast wyznaczone następująco:

$$D(a) = 1,4142 \sqrt{\frac{2n+1}{n^2-n}} \cdot S_e \quad (4)$$

i

$$D(b) = \frac{3,4641}{\sqrt{n^3-n}} \cdot S_e \quad (5)$$

Występującą we wzorach (4) i (5) wartość średniego błędu szacunku S_e obliczono z relacji:

$$S_e = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n Y_i^2 - a \sum_{i=1}^n Y_i - b \sum_{i=1}^n Y_i t_i}{n-2}} \quad (6)$$

Wykorzystane tutaj wzory do szacowanie liniowych funkcji trendu są pod względem rachunkowym mniej uciążliwe aniżeli techniki tradycyjne. Jest to o tyle istotne, że w praktyce nie zawsze istnieją możliwości wykorzystania elektronicznej techniki obliczeniowej do estymacji tendencji rozwojowej. W przypadku gdy analizy prowadzone są w niewielkim zakresie, wykorzystywanie do obliczeń maszyn cyfrowych jest nawet niecelowe.

Wykorzystując przedstawioną wyżej technikę szacowania liniowych funkcji trendu wyznaczono — w oparciu o dane z tabeli 2 — następujące modele liniowe⁵:

dla zatrudnienia ogółem:

$$Y' = 87,1 + 4,8 t + e_t \quad (1,69) \quad (0,25) \quad (2,61) \quad (7)$$

dla zatrudnienia mężczyzn:

$$Y' = 55,26 + 2,14 t + e_t \quad (0,39) \quad (0,06) \quad (0,61) \quad (8)$$

⁵ W nawiasach podane są średnie błędy szacunku odpowiednich parametrów informujące, o ile — przeciętnie rzecz biorąc — będziemy się mylili *in plus* lub *in minus*, szacując te same parametry rozpatrywanego modelu na podstawie różnych zbiorów obserwacji statystycznych, ale składających się zawsze z tej samej liczby obserwacji. Por. A. Zeliaś: *Ekonometryczne metody budowy prognoz*, Kraków 1970, s. 125.

dla zatrudnienia kobiet:

$$Y' = 32,2 + 2,6 t + e_t. \quad (0,38) \quad (0,06) \quad (0,58) \quad (9)$$

Dokładność opisu kształtowania się poziomu zatrudnienia w Lublinie w latach 1965—1975 przez model liniowy jest wysoka, o czym świadczą bardzo małe średnie błędy szacunku poszczególnych parametrów równań (7), (8), (9), przyjmujące we wszystkich przypadkach wartości znacznie niższe od poziomu ocen szacowanych parametrów. Również wartości średnich błędów oszacowań (S_e) są minimalne. Dla określenia dokładności opisu tendencji rozwojowej za pomocą modelu liniowego obliczono również:

a) współczynniki zbieżności:

$$\varphi^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (Y_i - Y_i')^2}{\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2} \quad (10)$$

b) współczynniki determinacji:

$$R^2 = 1 - \varphi^2 \quad (11)$$

oraz

c) współczynniki zmienności losowej:

$$V = \frac{S_e}{\bar{Y}} \cdot 100 \quad (12)$$

Otrzymano następujące rezultaty:

- dla zatrudnienia ogółem: $\psi^2 = 0,032$, $R^2 = 0,977$, $V = 2,25\%$,
- dla zatrudnienia kobiet: $\psi^2 = 0,004$, $R^2 = 0,996$, $V = 1,2\%$,
- dla zatrudnienia mężczyzn: $\psi^2 = 0,006$, $R^2 = 0,994$, $V = 0,9\%$.

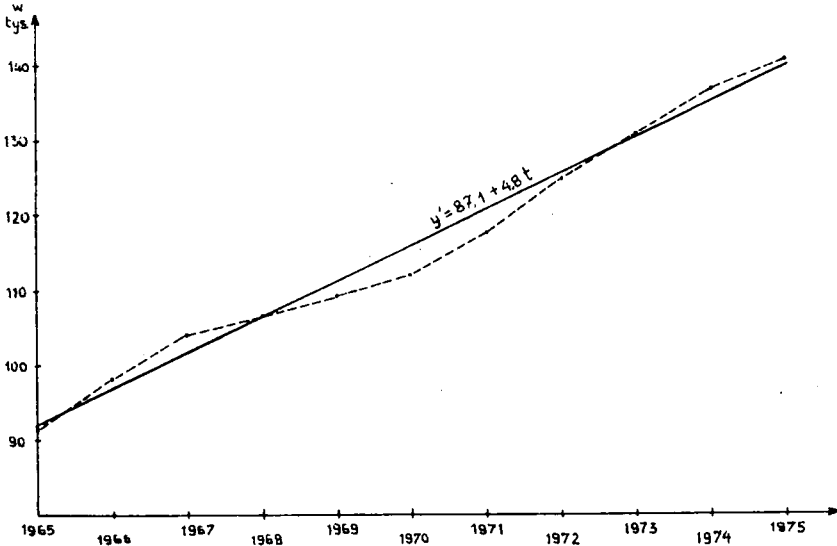
Małe wartości współczynników zbieżności i zmienności losowej oraz wysokie współczynniki determinacji wskazują, że liniowe modele tendencji rozwojowych są właściwe dla opisu zatrudnienia w Lublinie.

Zatrudnienie ogółem w gospodarce uspołecznionej miasta Lublina w latach 1965—1975 wzrastało zatem średnio o 4,8 tys. osób, w tym mężczyzn o 2,14 tys., kobiet o 2,6 tys. osób. Przyrosty te są statystycznie istotne co sprawdzono testem t-Studenta. Sformułowano mianowicie hipotezę H_0 , że parametry β_1 są równe zeru wobec hipotezy alternatywnej $H_1 : \beta_1 \neq 0$. Jako sprawdzian hipotezy zerowej H_0 przyjęto zmienną losową:

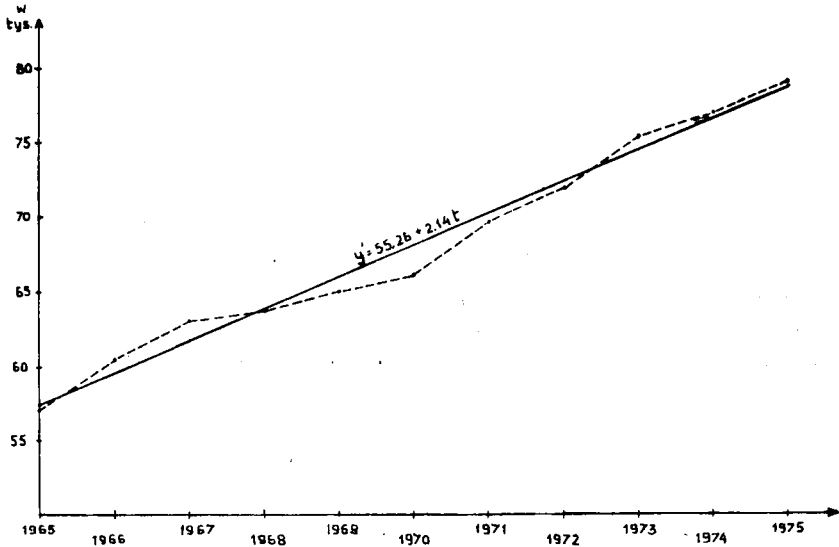
$$t = \frac{b_1 - \beta_1}{D(b_1)} \quad (13)$$

przy czym poszczególne symbole mają następujące znaczenie:

- b_1 — ocena parametru β_1 otrzymana za pomocą wzoru (12),
- $D(b_1)$ — średni błąd szacunku parametru β_1 .

Ryc. 2. Tendencja rozwojowa zatrudnienia kobiet w m. Lublinie w latach 1965—1975
Developmental tendency of women employment in Lublin in the years 1965—1975

Ryc. 3. Tendencja rozwojowa zatrudnienia mężczyzn w m. Lublinie
w latach 1965—1975 (źródło: tabela 2)
Developmental tendency of men employment in Lublin in the years 1965—1975
(see: Tab. 2)

Zakładając, że hipoteza H_0 jest prawdziwa, obliczamy wartość statystyki:

$$t = \frac{b_1}{D(b_1)} \quad (14)$$

i porównujemy z wartością krytyczną t_α , odczytaną z tablic rozkładu t-Studenta przy przyjętym z góry poziomie istotności i dla n-k stopni swobody, aby zachodziło $P\{|t| \geq t_\alpha\} = \alpha$.

Stosując relację (14) do równań (7), (8) i (9), otrzymujemy odpowiednio: 19,2, 35,7 oraz 43,3. Wartość krytyczna, odczytana z tablicy rozkładu t-Studenta dla poziomu istotności $\alpha = 0,05$ z n-k=9 stopniami swobody, wynosi $t_\alpha = 2,262$. Współczynniki przyrostu zatrudnienia w badanym okresie są więc statystycznie istotne.

ZMIANY W STRUKTURZE ZATRUDNIENIA

W wyniku osiągnięcia stosunkowo wysokiej dynamiki wzrostu zatrudnienia w gospodarce uspołecznionej miasta Lublina w latach 1965—1975, oprócz zwiększenia ogólnej liczby pracowników, uległy również zmianom wskaźniki i proporcje charakteryzujące strukturę zatrudnienia. Wielkość i strukturę zatrudnienia według działów gospodarki narodowej ilustruje tabela 3.

Jak wynika z tabeli 3 najwyższe tempo wzrostu zatrudnienia w badanym okresie występowało w takich działach gospodarki narodowej, jak: rolnictwo (227,5%), gospodarka komunalna i mieszkaniowa (118,2%), oświata, nauka i kultura (98,8%).⁶ Znaczny wzrost zatrudnienia istniał także w grupie pracowników następujących działów: ochrona zdrowia, opieka społeczna i kultura fizyczna (60,7%), budownictwo (49%), transport i łączność (46,4%), obrót towarowy (47,3%), przemysł (37,3%). W jednym tylko dziale — administracji publicznej i instytucjach wymiaru sprawiedliwości — nastąpił spadek liczby zatrudnionych. Zatrudnienie w tym dziale w Lublinie w 1975 r. stanowiło 53,7% zatrudnienia z 1965 r. Sytuacja taka została spowodowana, jak się wydaje, przejściem zatrudnionych do innych działów gospodarki narodowej (a zwłaszcza przemysłu, budownictwa i rolnictwa). Tendencję tę należy uznać za prawidłową.

Obok zmian w strukturze zatrudnienia w poszczególnych działach gospodarki narodowej wystąpiły również znaczne zmiany zatrudnienia według płci pracowników. Zatrudnienie kobiet w gospodarce uspołecznionej Lublina wynosiło w 1965 roku 34,6 tys., tj. 37,9% ogółu zatrudnio-

⁶ Podobne przekształcenia struktury zatrudnienia w gospodarce uspołecznionej występują w całym kraju. Por. A. Rajkiewicz: *Postęp techniczny a zatrudnienie w usługach*, „Życie Gospodarcze”, 1969 nr 35.

Tab. 3. Zatrudnienie w gospodarce uspołecznionej Lublina według działów gospodarki narodowej w latach 1965—1975
Employment in socialized economy in Lublin by sectors of national economy in 1965—1975

Lata	Przemysł	Budownictwo	Rolnictwo	Leśnictwo	Transport i łączność	Obrot towarowy	w tysiącach		Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	Oświata, nauka i kultura	Ochrona zdrowia, opieka społeczna	Administracja publiczna i instyt. wym. sprawiedliwości	Instytucje finansowe i ubezpieczeniowe	Pozostałe
							1965	1975						
1965	30,3	15,5	0,8	0,3	11,2	11,0	3,3	8,3	6,1	4,1	4,1	1,1	2,2	
1970	35,7	16,7	2,2	0,4	12,7	11,8	5,2	11,7	7,2	2,7	2,7	1,2	4,8	
1975	41,6	23,1	2,7	0,4	16,4	16,2	7,2	16,5	9,8	2,2	2,2	1,4	3,7	
1965	32,2	16,5	0,8	0,3	11,9	11,7	3,5	8,8	6,5	4,3	4,3	1,2	2,3	
1970	31,8	14,9	2,0	0,4	11,3	10,5	4,6	10,4	6,4	2,4	2,4	1,0	4,3	
1975	22,5	16,4	1,9	0,2	11,6	11,5	5,1	11,7	6,9	1,6	1,6	1,0	2,6	
1965	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
1970	117,8	107,7	275,0	133,3	113,4	107,3	137,6	141,0	118,0	65,9	65,9	109,1	218,2	
1975	137,3	149,0	337,5	133,3	146,4	147,3	218,2	198,8	160,7	53,7	53,7	127,3	168,2	

* W stosunku do ogółu zatrudnionych.

Źródło: obliczenia własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa lubelskiego 1966, (s. 64—65) oraz danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Lublinie.

nych, a w 1975 roku wzrosło do 61,8 tys. osób, stanowiąc 43,8% ogółu zatrudnionych. Strukturę zatrudnienia w badanym okresie według płci ilustruje tabela 4.

Z tabeli 4 wynika, że Lublin ma znaczny odsetek kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych. Średni wskaźnik w Polsce w 1974 r.⁷ wynosił 42,1%, podczas gdy w Lublinie 43,4%. Analogiczny wskaźnik dla innych miast wynosił: Warszawa — 48,3%, Kraków — 43,3%, Łódź — 49,9%, Poznań — 44,3%, Wrocław — 47,0%.

W strukturze zatrudnienia kobiet według działów gospodarki narodowej obserwujemy w Lublinie wyraźną koncentrację zatrudnienia w przemyśle. W 1965 r. kobiety w 27,2% pracowały w przemyśle, natomiast w 1975 r. wskaźnik ten uległ nieznacznemu obniżeniu do 26,7%.

Tab. 4. Struktura zatrudnienia według płci w gospodarce uspołecznionej miasta Lublina (stan na dzień 31 grudnia)

Employment structure in socialized economy in Lublin by sex (state on December, 1975)

Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w odsetkach		
1965	100.0	62.1	37.9
1966	100.0	61.5	38.5
1967	100.0	60.9	39.1
1968	100.0	59.9	40.1
1969	100.0	59.3	40.7
1970	100.0	58.9	41.1
1971	100.0	58.4	41.6
1972	100.0	57.8	42.2
1973	100.0	57.2	42.8
1974	100.0	56.6	43.4
1975	100.0	56.2	43.8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Lublinie.

Znaczny odsetek ogółu pracujących kobiet zatrudnionych jest w takich działach gospodarki narodowej, jak: obrót towarowy, oświata, nauka i kultura, ochrona zdrowia, opieka społeczna i kultura fizyczna oraz transport i łączność. Odsetek ogółu zatrudnionych kobiet w tych działach w 1975 r. wahał się od 7% (transport i łączność) do 18,1% (obróć towarowy).

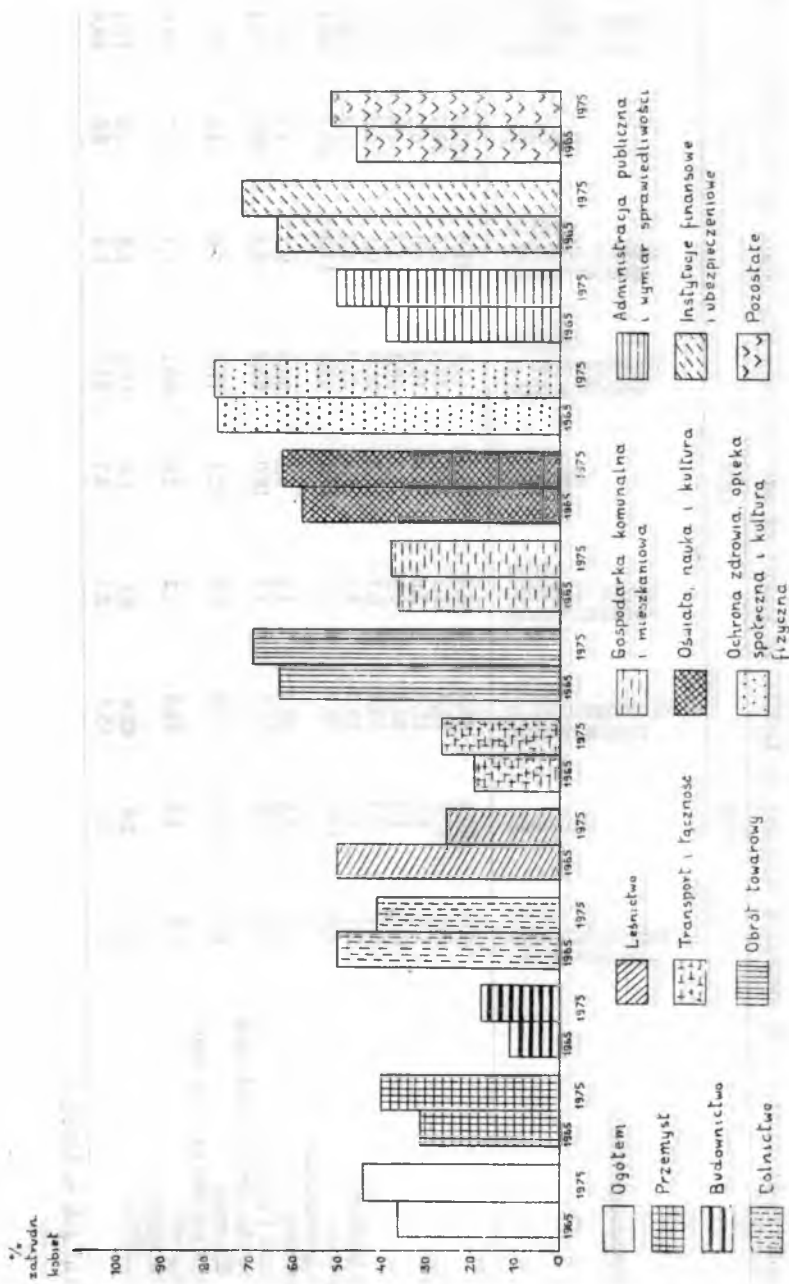
Niewielki udział kobiet wśród zatrudnionych obserwujemy natomiast w budownictwie, rolnictwie i leśnictwie oraz w gospodarce komunalnej i mieszkaniowej. Na uwagę zasługuje jednak fakt systematycznie postępującej feminizacji prawie we wszystkich działach gospodarki narodowej.

⁷ Rocznik statystyczny GUS 1975, Warszawa 1975, s. 55.

Tab. 5. Struktura zatrudnienia kobiet w gospodarce uspołecznionej w Lublinie według działów gospodarki narodowej (stan na dzień 31 grudnia)
Women employment structure in socialized economy in Lublin by sectors of national economy (state on December 31, 1975)

Wyszczególnienie	1965				1970				1975			
	liczba zatrudnionych kobiet w tys.	procent	udział kobiet w zatrudnieniu ogółem	liczba zatrudnionych kobiet w tys.	procent	udział kobiet w zatrudnieniu ogółem	liczba zatrudnionych kobiet w tys.	procent	liczba zatrudnionych kobiet w tys.	procent	udział kobiet w zatrudnieniu ogółem	
Ogółem	34,6	100,0	37,9	46,2	100,0	41,1	61,8	100,0	61,8	100,0	43,8	
Przemysł	9,4	27,2	31,0	12,7	27,5	35,6	16,5	26,7	16,5	26,7	39,7	
Budownictwo	1,7	4,9	11,0	2,6	5,6	15,6	4,0	6,5	4,0	6,5	17,4	
Rolnictwo	0,4	1,2	50,0	0,8	1,7	36,4	1,1	1,8	1,1	1,8	40,7	
Leśnictwo	0,1	0,3	50,0	0,1	0,2	25,0	0,1	0,2	0,1	0,2	25,0	
Transport i łączność	2,1	6,1	18,8	2,9	6,3	22,8	4,3	7,0	4,3	7,0	26,2	
Obrót towarowy	6,9	19,9	62,7	7,9	17,1	66,9	11,2	18,1	11,2	18,1	69,1	
Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	1,2	3,5	36,4	1,9	4,1	36,5	2,7	4,4	2,7	4,4	37,5	
Oświata, nauka i kultura	4,8	13,9	57,8	7,4	16,0	63,2	10,3	16,7	10,3	16,7	62,4	
Ochrona zdrowia, opieka społeczna i kultura fizyczna	4,7	13,6	77,0	5,6	12,1	77,8	7,6	12,3	7,6	12,3	77,6	
Administracja publiczna i wymiar sprawiedliwości	1,6	4,6	39,0	1,3	2,8	48,1	1,1	1,7	1,1	1,7	50,0	
Instytucje finansowe i ubezpieczeniowe	0,7	2,0	63,6	0,9	1,9	75,0	1,0	1,8	1,0	1,8	71,4	
Pozostałe	1,0	2,8	45,5	2,1	4,7	41,7	1,9	3,0	1,9	3,0	48,6	

Źródło: Jak w tabeli 2.

Ryc. 4. Udział kobiet w zatrudnieniu ogółem w poszczególnych działach gospodarki narodowej (źródło: tabela 5)
 Women participation in total employment in individual sectors of national economy (see: Tab. 5)

UWAGI KOŃCOWE

Podsumowując dotychczasowe rozważania należy stwierdzić, że z zawartej w artykule próby analizy materiału statystycznego dotyczącego dynamiki i struktury zatrudnienia w Lublinie w latach 1965—1975 wysnuć można następujące wnioski:

1. W omawianym okresie osiągnięto w Lublinie stosunkowo wysoką dynamikę wzrostu zatrudnienia w gospodarce społecznionej. Średnioroczne tempo jego wzrostu ogółem wynosiło 4,41%, przy czym zaobserwowano większą dynamikę wzrostu zatrudnienia kobiet niż mężczyzn (średnioroczne tempo wzrostu zatrudnienia kobiet wynosiło prawie 6%, natomiast mężczyzn tylko 3,35%). Systematyczny wzrost zatrudnienia w Lublinie był skutkiem przemian społeczno-gospodarczych. W okresie tym powstały nowe zakłady przemysłowe, niektóre zakłady poważnie rozbudowano. Wszystko to stworzyło zapotrzebowanie na siłę roboczą.

2. W latach 1965—1975 obserwuje się w Lublinie również istotne zmiany w strukturze zatrudnienia. Zwrócić przy tym należy uwagę na rosnący udział kobiet niemal we wszystkich działach gospodarki narodowej. Szczególnie szybki wzrost następował w oświacie, nauce i kulturze oraz ochronie zdrowia, opiece społecznej i kulturze fizycznej. We wszystkich działach gospodarki narodowej — oprócz administracji publicznej i instytucji wymiaru sprawiedliwości — zanotowano znaczny przyrost zatrudnienia, wynoszący od 27,3% w instytucjach finansowych i ubezpieczeniowych do 227,5% w rolnictwie.

РЕЗЮМЕ

Изменения, происходящие на рынке труда Люблина, анализируются на фоне факторов, влияющих на формирование спроса и предложения на рабочую силу. Основой для теоретических рассуждений служил богатый статистический материал, собранный в Статистическом управлении в Люблине. Особое внимание в статье уделяется динамике и структуре занятости женщин и мужчин в Люблине в 1965—1975 гг.

SUMMARY

The article presents an analysis of changes taking place in the Lublin labour market against the background of those factors which determine the shape of the supply and demand for manpower. Theoretical considerations are based on abundant statistical materials collected from the Voivodeship Statistics Bureau in Lublin. The paper pays special attention to the dynamics and structure of the employment of men and women in the town of Lublin in the years 1965—1975.

